

Cuprins

<i>De la notele de atelier la aforisme (Doina Lemny)</i>	5
Aforisme	35
Scrieri despre artă	55
Scrieri despre viață	71
Scrieri diverse.	103
Scrieri literare.	121
Scrieri autobiografice	147
Texte despre Brâncuși	165
Irina Codreanu	167
Dorothy Dudley: <i>Brancusi</i>	177
Carola Giedion-Welcker:	
<i>Constantin Brancusi 1876-1958.</i>	195
Marcel Mihalovici: [<i>Schița unei biografii</i> <i>a lui Brâncuși</i>]	199
M.M.: <i>Constantin Brancusi. A Summary</i> <i>of Many Conversations</i>	211
Paul Morand: <i>Brancusi</i>	221
Roger Vitrac	231
Beatrice Wood: <i>I shock myself</i>	241
<i>Repere biografice.</i>	245
<i>Legenda ilustrațiilor.</i>	249
<i>Mulțumiri</i>	251

De la notele de atelier la aforisme

Mulți dintre cei care l-au întâlnit pe Brâncuși și-au mărturisit admirația pentru reflecțiile lui – uneori rezumate sub formă de aforisme – despre viață, despre artă, despre creație. Reflecții care căpătau cu siguranță o încărcătură emoțională când răsunau în ambianța misterioasă a atelierului său. Pictorul american Reginald Pollack, care s-a stabilit în Impasse Ronsin la începutul anilor 1950, a evocat vecinătatea cu Brâncuși în mai multe articole, dintre care unul poartă titlul semnificativ „Șaman și showman”¹. El înfățișează în acest articol, folosind multe detalii, conversațiile cu sculptorul, descriindu-l ca pe „un fel de medium, care introdusese primordialul în secolul XX, declama aforisme ca un profet, vorbea despre Leda, Socrate și Milarepa (un călugăr tibetan din secolul al XI-lea)

---

1. „Shaman and Showman”, *Art & Antiques*, mai 1988, republicat în Doina Lemny, *L-au întâlnit pe Brâncuși/ Ils ont rencontré Brancusi*, Vremea, București, 2020, pp. 244-265.

ca și cum i-ar fi fost prieteni și despre cetatea dispărută Atlantida ca și cum ar fi fost acolo. Uneori, pe când stăteam de vorbă în atelierul său, aveam impresia că voia să mă facă să cred că toate lucrările lui luaseră ființă în urma vreunui act secret, magic. Era încântător, impresionant și redutabil, dar, mai presus de toate, un vrăjitor căruia îi făcea mare plăcere să farmece și să stârneasă confuzie”.

Deși aproape nimeni nu pune la îndoială capacitatea lui Brâncuși de a emite judecăți filosofice, toată lumea ignora faptul că el făcea însemnări pe bucăți de hârtie răslețe, pe care le păstra cu grijă în atelier. Este puțin probabil să fi avut intenția de a publica o culegere din scrierile lui, mai ales că se descurca greu cu franceza și nici scrisul în română nu-i era prea îngrijit. Dovadă este că făcea ciorne înainte de a le trimite o scrisoare sau o telegramă unor prieteni sau colaboratori. Aceste ciorne completează corespondența, care altfel ar fi trunchiată.

O serie de „Spuse de-ale lui Brâncuși” au fost publicate încă din 1926, în traducere engleză, precedate de o prefață de Paul Morand, în catalogul expoziției pe care Marcel Duchamp a organizat-o pentru prietenul său la Brummer Gallery din New York de pe 17 noiembrie până pe 15 decembrie 1926. În catalogul celei de-a doua expoziții a lui Brâncuși la Brummer Gallery (17 noiembrie 1933 – 13 ianuarie